

Bulavina Svitlana

*doktor nauk historycznych, docent,
docent Katedry Teorii i Historii Państwa
i Prawa, Wołyńskiego Uniwersytetu
Narodowego im. Lesi Ukrainki
(Булавина Світлана Євгенівна
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави
і права юридичного факультету
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
ORCID 0000-0003-1239-0563)*

Horot Alla

*doktor nauk prawnych, docent,
docent Katedry Prawa Konstytucyjnego,
Administracyjnego i Międzynarodowego,
Wołyńskiego Uniwersytetu Narodowego
im. Lesi Ukrainki
(Гороть Алла Миколаївна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права
юридичного факультету
Волинського національного університету
імені Лесі Українки
ORCID 0000-0001-8482-053X)*

**ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІНІМАЛЬНОГО МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
СТАНДАРТУ ПОВОДЖЕННЯ З ШУКАЧАМИ ПРИТУЛКУ В
ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ**

В статті розглядаються особливості імплементації мінімального міжнародно-правового стандарту поведінки з шукачами притулку, які існують у вигляді основних принципів міжнародного права визнаних державами, в законодавство України. Інститут права притулку і право на притулок як особливе право людини, міститься в загальних стандартах прав людини і мають у міжнародному праві давню історію. Право людини покинути країну свого громадянства або постійного місця проживання закріплено статтею 13(2) Загальної декларації прав людини, Додатковим Протоколом IV до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, та іншими міжнародними актами, також в даних актах визначаються і підстави через які особа змушена покинути країну.

В міжнародному праві не існує обов'язку для держави надавати притулок, держава керуючись своєю суверенною волею сама вирішує надавати чи не надавати притулок особі

Шукач притулку є особливим правовим станом особи. В більшості міжнародних договорів шукачів притулку асоціюють із біженцями, правовий статус яких врегульований міжнародним і національним правом держав. Разом з тим, слід відмітити, що «шукач притулку» є особливим правовим станом особи, який характеризується відмінністю як власне від статусу біженця, так і від загального правового статусу людини в міжнародному праві.

Ключові слова: імплементація, правовий статус, шукач притулку, біженці, право притулку, права людини, права шукачів притулку.

Постановка наукової проблеми та її значення. Права людини в сучасному міжнародному праві існують як імперативні норми, щодо яких держави взяли на себе міжнародні зобов'язання їх дотримуватися та імплементувати в національне законодавство. Дане зобов'язання обумовлюється тим, що сучасне міжнародне право визначає права людини та обов'язок їх забезпечення як вимогу, що висувається до держави, стоїть вище за неї, не залежить у своєму імперативному характері від волевиявлення держави. Інститут права притулку і право на притулок як особливе право людини, міститься в загальних стандартах прав людини і мають у міжнародному праві давню історію.

Право притулку тривалий час було звичаєвою нормою, пізніше таке право знаходило своє закріплення в актах окремих держав. Як універсальна норма міжнародного права воно знайшло своє закріплення лише в ХХ столітті, коли внаслідок світових війн та переслідувань зросли масштаби вимушеного переміщення та пошуку притулку. Право притулку сформоване у вигляді угоди держав щодо необхідності надавати всім особам, які піддаються переслідуванням, право шукати притулку в інших країнах. Ця домовленість закріплена у положеннях Загальної декларації прав людини та інших міжнародних актах. Слід зазначити що в сучасному праві притулку виникли інститути біженства, додаткового захисту, тимчасового захисту, вимушеного переміщення.

Право просити притулок і право його отримати відрізняється за нормативним закріпленням. Не дивлячись на договірне закріплення і універсальність норм міжнародних договорів, керуючись суверенними правами держави не завжди проявляють бажання брати на себе обов'язок надавати притулок громадянам інших держав та особам без громадянства на своїй території. Тому досить часто виникає невідповідність між правом особи шукати притулок та відсутністю кореспондуючого обов'язку держав надавати притулок.

Метою дослідження є правовий аналіз мінімального міжнародно-правового стандарту поводження з шукачами притулку та його в законодавство України.

Аналіз досліджень даної проблеми. Вивченням даної проблеми та шляхів її вирішення займалися такі науковці як Моргун Ю. Ф., Куций В. В., Малиновська О. А., Герасименко Є. С., Поєдинок О. Р., Чехович С. М., Гончаренко О. А., Гринчака В. А.,

Грабова Я. О., Кадикало М. О., Сорока І. О., Діденко Н. А., Римаренко Ю. І., та інші.

Виклад основного матеріалу та обґрунтованість отриманих результатів дослідження. В Загальній декларації прав людини, статтею 13(2), визначається право людини покинути країну свого громадянства або постійного місця проживання: «кожен має право залишити будь-яку країну, в тому числі, свою власну», таке ж право закріплене і в Додатковому протоколі IV до Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема в зазначеному Протоколі говориться, що: «... Кожен є вільним залишати будь-яку країну, включно власну. На здійснення цих прав не можуть бути встановлені жодні обмеження, крім тих, що передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної чи суспільної безпеки для підтримання публічного порядку, запобігання злочинів, для захисту здоров'я чи моралі або з метою захисту прав і свобод інших осіб». Схожі норми містяться і в статті 12(2) Пакту про громадянські та політичні права 1966 року, і в ст. 22(2) Американської конвенції про права людини 1969 року та ін., саме закріплення такого права в універсальних міжнародних актах надає праву людини шукати притулку універсальності [1;5 ; 6;7; 8; 13].

Підстави покинути країну можуть бути різними, про що зазначається в багатьох міжнародних актах, такими підставами можуть бути переслідування особи через расу, релігію, громадянство, належність до певної соціальної групи чи політичні переконання, це війни, державні перевороти, зміна системи державної влади, істотні зміни в політиці держави, спалах або ескалація збройного конфлікту та ін.

Як уже зазначалося, в міжнародному праві не існує обов'язку для держави надавати притулок, держава керуючись своєю суверенною волею, на основі національного права контролює переміщення осіб через власні кордони, та дозволяє прибуття та перебування іноземців, а також надання їм певного правового статусу згідно національного права. Правові статусу для різної категорії іноземців визначаються в залежності від підстав які спонукали їх потрапити на територію іноземної держави .

Правовий статус шукачів притулку досить часто асоціюють із правовим статусом біженця який визначений Конвенцією про статус біженців 1951 року. Відповідно до ст. 1 Конвенції про біженців 1951 року, біженцем визнається особа яка «через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися таким захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань» [7]. За визначенням Конвенції, сама по собі наявність обґрунтованих побоювань переслідувань за встановленими ознаками є достатньою

підставою, аби особа отримала міжнародно-правовий статус біженця, а разом із отриманням такого статусу і міжнародний захист.

Слід відмітити, що не всі особи які покидають країну свого громадянства, або постійного місця проживання можуть отримати статус біженця в країні до якої вони звернулися з проханням про притулок. У період між виїздом зі своєї держави і набуттям правового статусу в іншій державі вони перебувають у стані шукачів притулку, на відміну від статусу біженця, статус шукача притулку не має конвенційного регулювання.

На думку дослідників, шукачем притулку вважається біженець, який не отримав визнання від держави, до якої він звернувся за притулком. Отже, мова йде про близькі, але не тотожні поняття [15, с. 130].

В міжнародному праві статус шукача притулку складається із звичаєвих норм, що відображений в актах міжнародних організацій та судових рішеннях щодо шукачів притулку, а також визначений в національному законодавстві держав. Слід відмітити що шукачам притулку належать деякі додаткові права, які не притаманні біженцям, та які випливають зі звичаєвих чи прямо встановлених міжнародними договорами принципів права притулку.

Дослідники зазначають, що в сучасному міжнародному праві на основі договірних і звичаєвих норм сформувався мінімальний міжнародно-правовий стандарт поведінки з шукачами притулку, який існує у вигляді принципів міжнародного права. Основними з таких принципів міжнародного права притулку є: принцип невидачі, принцип конфіденційності, принцип допуску до процедури захисту, принцип єдності сімей біженців, принцип незастосування кримінальних санкцій, а також принцип права на інформацію. Всі ці принципи диктуються міркуваннями негайного захисту особи, яка може перебувати у небезпеці, від безпосередньої загрози до моменту, доки держава, за допомогою власної національної системи оцінки не встановить чи слід надати такій особі притулок на своїй території. [18, с. 123].

Щодо характеристики даного Стандарту, то головним, і найбільш визнаним принципом міжнародного права притулку є принцип невидачі (невисилки). Зазначений у ст. 33 Конвенції про статус біженців, відповідно до якої: «договірні Держави не будуть жодним чином висилати або повертати біженців до кордонів країни, де їхньому життю чи свободі загрожуватиме небезпека через їхню расу, релігію, громадянство, належність до певної соціальної групи або політичні переконання» [7]. Даний принцип існує у вигляді звичаєвої норми міжнародного права, який нормативно закріплений в національному законодавстві держав та трактується як заборона висилати будь-якого іноземця до країни, де їхньому життю, свободі чи здоров'ю загрожує небезпека.

Об'єм прав, якими слід наділити іноземців, що характеризується терміном «шукач притулку» пов'язаний з наданням таким іноземцям можливості звернутися за притулком в Україні та підтриманням достатнього рівня їхнього життя протягом процедури розгляду їхньої заяви, а також неприпущенням їхнього примусового повернення чи

видворення до країни походження. Надаючи правовий статус таким особам держава несе міжнародно-правові зобов'язання з забезпечення таких прав.

Слід відмітити, Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» дозволяє розглядати поняття притулку як більш широко порівняно з поняття біженства. Даний Закон, дає можливість визначити правовий статус такої категорії осіб як «шукачі притулку», це стосується осіб які підпадають під конвенційне визначення біженця, або осіб, які потребують додаткового захисту за європейським правом, але які не отримали статус біженців в Україні, та дає змогу на виконання міжнародних зобов'язань, розробляти правове регулювання саме для такої категорії осіб. Тобто, на таких осіб повністю розповсюджуються міжнародно-правові норми щодо права притулку, а саме, заборона висилки, конфіденційність, принцип права доступу до процедури звернення та ін [14].

Будучи нормою міжнародного права принцип невидачі вимагає від держав, керуючись їх суверенною волею, забезпечити особам, які шукають притулку, доступ до своєї території, а також створення справедливих і ефективних процедур надання притулку та оскарження рішень щодо надання притулку. [17].

Зокрема, у ст. 31 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» міститься перелік підстав, за яких забороняється висилка іноземців, а саме: «іноземець або особа без громадянства не можуть бути примусово повернуті чи примусово видворені або видані чи передані до державі де їх життю або свободі загрожуватиме небезпека за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, смертна кара або страта, катування, жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання, небезпека внаслідок загальнопоширеного насильства в ситуаціях міжнародного або внутрішнього збройного конфлікту чи систематичного порушення прав людини, або природного чи техногенного лиха, або відсутності медичного лікування чи догляду, який забезпечує життя, або де їм загрожує видворення або примусове повернення до країн, де можуть виникнути зазначені випадки» [14].

Отже, згідно українського законодавства цей принцип розповсюджує на всіх осіб, яким загрожують серйозні порушення прав людини в країні походження. Так, в Законі України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» встановлює, що біженцем може вважатися лише та особа, яка підпадає під визначення біженця за Конвенцією. Законом також встановлюється особливий статус «осіб, які потребують додаткового захисту». Згідно Закону, додатковим захистом є такий, що: «надається в Україні на індивідуальній основі іноземцям та особам без громадянства, які прибули в Україну або перебувають в Україні і не можуть або не бажають повернутися в країну громадянської належності або країну попереднього постійного проживання внаслідок загрози їхньому життю, безпеці чи свободі в країні походження через побоювання застосування до них смертної кари або виконання вироку про смертну кару чи тортур, нелюдського або такого, що принижує гідність,

поводження чи покарання або загальнопоширеного насильства в ситуаціях міжнародного або внутрішнього збройного конфлікту чи систематичного порушення прав людини і не може чи не бажає повернутися до такої країни внаслідок зазначених побоювань». Також, ст. 3. Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» міститься заборона вислання або примусового повернення біженця чи особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, до країни, з якої вони прибули та де їх життю або свободі загрожує небезпека. Дана стаття зазначає, що: «. Біженець чи особа, яка потребує додаткового захисту або якій надано тимчасовий захист, не може бути вислана або примусово повернута до країни, де їх життю або свободі загрожує небезпека за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань, де вони можуть зазнати катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання а також з інших причин, що визнаються міжнародними договорами чи міжнародними організаціями, учасниками яких є Україна, як такі, що не можуть бути повернуті до країн походження» [9].

Схожа норма є в Проекті Закону України від 23.04.2020 № 3387 «Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства». Даний законопроект був внесений на розгляд Верховної Ради Україн 23 квітня 2020 року ни з метою : «врегулювання законодавства у сфері надання захисту іноземцям та особам без громадянства шляхом імплементації спеціальних норм законодавства Європейського Союзу до законодавства України, а також усунення прогалин у національному законодавстві, пов'язаних із наданням особам притулку в Україні» [12].

Стаття 3, законопроекту «Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства», містить заборону вислання або примусового повернення шукачів захисту та осіб, яким надано захист, до країни, з якої вони прибули та в якій їхньому життю або свободі загрожує небезпека, в статті зазначається: «. Іноземці та особи без громадянства, яким надано захист, жодним чином не можуть бути примусово повернені, примусово видворені, видані (піддані екстрадиції), передані для відбування покарання, передані відповідно до договорів про реадмісію чи про приймання та передачу осіб або в інший спосіб примусово переміщені до країн, де їхньому життю або свободі загрожує небезпека через їхню расу, віросповідання (релігію), національність, громадянство (підданство), належність до певної соціальної групи або політичні переконання, або де вони можуть зазнати катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження чи покарання, або загальнопоширеного насильства в ситуаціях міжнародного чи внутрішнього збройного конфлікту, а також з інших причин, що визнаються міжнародними договорами чи міжнародними організаціями, учасниками яких є Україна, такими, з яких особи не можуть бути повернені до країн походження»[2].

Отже, захист який гарантується Україною, щодо заборони вислання який надається біженцям, поширюється на більш широке коло осіб.

Не менш важливим принципом міжнародного права притулку є принцип конфіденційності. Оскільки, конфіденційність в процедурах надання притулку особливо важлива з огляду на вразливість становища, в якому виявляються біженці та шукачі притулків. Згідно цього принципу, держава, яка отримує і розглядає запит про надання притулку, має утриматися від розкриття будь-якої інформації органам влади країни походження, тим більше – від інформування органів влади країни походження про те, що така особа подала клопотання про надання притулку. Застосування цього принципу як універсальної норми впливає із ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Згідно якої застосування принципу конфіденційності зумовлюється не тільки міркуваннями безпеки особи, що звернулася за захистом, але й тим, що інформація, яка надається шукачем притулку під час звернення, може бути особистою, або носити травматичний для особи характер [6]. Таке право закріплене і у ст. 22 Європейської Директиви про мінімальні стандарти розгляду заяв про притулок, де йдеться про те, що органи влади країни притулку «не повинні безпосередньо розкривати інформацію, що стосується окремих заяв про надання притулку, чи того факту, що заява була зроблена потенційному(-ним) винуватцю(-цям) переслідування заявника, який просить про притулок»[4].

Щодо українського законодавства, то даний принцип закріплений Законом України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», зокрема визначається: « що органи виконавчої влади «повинні уникати» надсилання запитів з персональними даними заявників до країни походження заявників» [9].

Також, принцип конфіденційності визначений і в законопроекті: «Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства», в статті 4. Зазначається, що : «Інформація про шукачів захисту або осіб, яким надано захист, є конфіденційною і не може бути надана без їхньої письмової згоди: органам державної влади, фізичним і юридичним особам країни їх походження; органам державної влади, юридичним та фізичним особам третіх держав, а також міжнародним організаціям, громадянам України, якщо інше не передбачено законодавством України або міжнародними договорами України.

Поширення персональних даних про шукачів захисту та осіб, які отримали захист, без їхньої згоди чи згоди їхнього законного представника дозволяється у випадках, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [12].

Не менш важливим є принцип права доступу до процедури звернення. Необхідність в цьому принципі визначається тим, що особа, яка шукає притулку, і яка прибула на територію держави, перебуває у владі цієї держави, яка може свавільно відмовити особі у можливості просити притулку, чи навіть примусово повернути таку особу до країни походження, таким чином зводячи ефективність системи міжнародного захисту нанівець.

Для уникнення порушень прав «шукачів притулку», норми міжнародного права визначають, що: «зادля застосування цього принципу щодо осіб, які виявили бажання звернутися за захистом,

застосовується презумпція біженства, тобто шукач притулку розглядається як біженець доки його заява не буде розглянута вповноваженими органами приймаючої держави відповідно до встановленої законом процедури» [18, с. 9]. Даний принцип закріплений ст. 5, ст. 7, ст. 8 Закону про біженців які визначають: порядок звернення особи із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту; процедуру оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту; порядок попереднього розгляду заяв [9].

Також, в законопроекті «Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства» стаття 9 закріплює даний принцип як порядок звернення іноземців та осіб без громадянства із заявою про захист. Згідно даної статті визначається, що: «Іноземці або особи без громадянства, які виявили бажання отримати захист, повинні особисто звернутися із заявою про захист або із зверненням за захистом: до посадової особи Державної прикордонної служби України у пункті пропуску через державний кордон, або до уповноваженого органу - під час перебування на законних підставах в Україні» [12].

Стаття 10 даного якого передбачає порядок звернення із заявою про захист окремих категорій іноземців та осіб без громадянства, які утримуються у пункті тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні, та виявили бажання отримати захист в Україні [12].

Ще одним не менш важливим принципом міжнародного права притулку, який потребує імплементації в національні правові системи є принцип єдності сім'ї. Він впливає з права на приватне та сімейне життя як фундаментального права особи, а також з принципу захисту найкращих інтересів дитини. Згідно даного принципу членам родин повинні надаватися такі ж самі права, як і шукачу притулку [16]. В згаданому законопроекті «Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства» зазначається, що: «Україна сприяє збереженню єдності сімей іноземців та осіб без громадянства, яким надано захист [12].

Члени сім'ї особи, якій надано захист, мають право з метою воз'єднання сім'ї в'їхати на територію України і отримати похідний статус, за відсутності умов, передбачених Законом».

Також в Законі «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» визначається, що: «Україна сприяє збереженню єдності сімей біженців та осіб, які потребують додаткового захисту або яким надано тимчасовий захист [9].

Члени сім'ї особи, яку визнано біженцем в Україні або особою, яка потребує додаткового захисту або якій надано тимчасовий захист в Україні, мають право з метою воз'єднання сім'ї в'їхати на територію України і бути визнаними біженцями або особами, які потребують додаткового захисту, або отримати тимчасовий захист за відсутності умов, передбачених Законом».

Щодо принципу права на інформацію, то він закріплений в законодавстві України і передбачає обов'язок службової особи установи до якої звернулася особа про надання притулку, проінформувати особу про порядок надання певного правового статусу який буде наданий

особі, особливості національного законодавства, права і обов'язки, та ін. [9;11;12].

Слід відмітити, що принципи мінімального міжнародно-правового стандарту поведінки з шукачами притулку закріплені і в Законі України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», прийнятий Верховною Радою України 20 жовтня 2014 р., хоча стосуються вони окремої категорії осіб [11].

Слушними є думки дослідників, які в своїх працях шукачів притулку в Україні визначають як самостійну категорію іноземців та осіб без громадянства, які звернулися за захистом від переслідування або на підставі цілком обґрунтованих побоювань за своє життя і здоров'я, яких вони зазнали у країні свого походження або самостійного проживання. Такі шукачі притулку внаслідок задоволення свого клопотання в Україні може отримати статус біженця, але «саме доки особа очікує рішення за своїм клопотанням про надання їй захисту, вона є шукачем притулку». [3, с. 202].

Також дослідники одностайні в тому, що біженці і внутрішньо переміщені особи належать до однієї категорії осіб – вимушених мігрантів, різновидами якої є також особи, які отримали додатковий і тимчасовий захист. Захист, що отримують ці особи, охоплюється категорією «притулок», основою якої є сувора заборона повернення в ситуацію небезпеки. Обсяг правового статусу зазначених осіб та заходи їх захисту є різними, як і причини, що змушують їх покинути місце проживання. Це і є підставою для встановлення спеціальних правових режимів їх притулку [10, с. 145].

Також не можна не погодитися з думкою дослідників, в тому, що законодавство України в сфері притулку потребує вдосконалення. Передусім з метою систематизації та узагальнення наявних норм потрібно прийняти окремий Закон про притулок, визначивши його як захист, який надається Україною на її території іноземцям та особам без громадянства від застосування юрисдикції держави їх походження за наявності відповідних підстав, а також внутрішньо переміщеним особам незалежно від їх громадянства та підданства [10 с. 146].

Висновки. Поняття притулку в міжнародному праві та національному праві держав хоча прямо і не визначається, однак існує і є ширшим за поняття біженства. Воно охоплює стани осіб, які отримали додатковий або тимчасовий захист, та осіб, відносно яких прийнято рішення про оформлення документів для вирішення питання щодо визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

В міжнародному праві статус шукача притулку складається із звичаєвих норм, що відображений в актах міжнародних організацій та судових рішеннях щодо шукачів притулку, а також визначений в національному законодавстві держав. Слід відмітити що шукачам притулку належать деякі додаткові права, які не притаманні біженцям, та які випливають зі звичаєвих чи прямо встановлених міжнародними договорами принципів права притулку.

Правовий статус шукача притулку як особливого міжнародно-правового статусу особи, може виникнути в особи в момент легального чи нелегального перебування в країні призначення у випадку, якщо в

країні походження виникає ситуація переслідувань осіб, визначених конвенційними ознаками, до яких належить особа, в якій виникає право притулку.

Джерела та література:

1. Американська Конвенція про права людини: прийнята на Міжамериканській спеціалізованій конференції з прав людини (Сан-Хосе, Коста-Ріка) 22.11.1969 / URL: http://www.refworld.org.ru/publisher,OAS,,,561292294_0.html (дата звернення: 09.10.2024).
2. Аналітична записка щодо законопроекту №3387 «Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства» URL: <https://jurfem.com.ua/analitichna-zapyska-zakonoprojekt-3387/>) (дата звернення: 15.10.2024).
3. Грабова Я. О. Право особи на притулок в Україні: конституційно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Одеса, 2017. 226 с.
4. Директива Ради 2001/55/ЄС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та відповідальності за наслідки такого прийому прийнята 20 липня 2001 року URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU01293?an=2> дата звернення: 15.10.2024).
5. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена Резолюцією 217 A(III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 10.10.2024).
6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) 1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 10.10.2024).
7. Конвенція про статус біженців : прийнята 22.04.1951 Конференцією повноважних представників з питання про статус біженців і апатридів, скликаний відповідно до Резолюції 428 (V) Генеральної ООН. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011 (дата звернення: 10.10.2024).
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 12.10.2024).
9. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07. 2011 № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> (дата звернення: 12.10.2024).
10. Проблеми прав біженців виклики сучасності: Навчальний посібник . Харків 2018 URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/phd_2_cору.pdf (дата звернення: 12.10.2024).
11. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>

12. Про надання захисту іноземцям та особам без громадянства: проект Закону України від 23.04.2020 № 3387 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JI01924A?an=78> (дата звернення: 12.10.2024).

13. Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який гарантує деякі права і свободи, не передбачені в Конвенції та у Першому протоколі до неї від 16.09.1963 р. URL: Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 11.10.2024).

14. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17> (дата звернення: 12.10.2024).

15. Римаренко Ю.І. Міжнародне міграційне право. Підручник. Університетський курс / Ю.І. Римаренко. Київ.: КНТ, 2007. 640 с. С. 182.

16. УВКБ ООН. Рекомендації щодо механізмів тимчасового захисту чи тимчасового перебування. URL: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opensslpdf.pdf?reldoc=y&docid=5460cfa14>. (дата звернення: 20.10.2024).

17. Conclusions adopted by the executive committee on the international protection of refugees 1975–2009 (Conclusion № 1–109) / UNHCR. URL: <http://www.unhcr.org/en-us/578371524.pdf> (дата звернення: 10.10.2024).

18. Scripnic V. Principles and Guarantees of Protection of Refugees. EIRP Proceedings. 2016. Vol. 11. P. 122-127. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/search/article?articleId=2423684> (дата звернення: 20.10.2024).

IMPLEMENTACJA MINIMALNEGO STANDARDU MIĘDZYNARODOWO-PRAWNEGO W ZAKRESIE TRAKTOWANIA OSÓB UBIEGAJĄCYCH SIĘ O AZYL DO USTAWODAWSTWA UKRAINY

Artykuł analizuje specyfikę implementacji minimalnego standardu międzynarodowo-prawnego w zakresie traktowania osób ubiegających się o azyl, które istnieją w formie podstawowych zasad prawa międzynarodowego uznanych przez państwa, do ustawodawstwa ukraińskiego. Instytucja prawa azylowego i prawo do azylu jako szczególnie prawo człowieka są zawarte w ogólnych standardach praw człowieka i mają długą historię w prawie międzynarodowym. Prawo człowieka do opuszczenia kraju swojego obywatelstwa lub zwykłego pobytu jest zapisane w art. 13 ust. 2 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Protokole Dodatkowym IV do Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz w innych międzynarodowych aktach prawnych, które również określają powody, dla których dana osoba jest zmuszona do opuszczenia kraju.

W prawie międzynarodowym państwo nie ma obowiązku udzielania azylu, państwo, kierując się swoją suwerenną wolą, decyduje o udzieleniu lub nieudzieleniu azylu danej osobie.

Osoba ubiegająca się o azyl ma specjalny status prawny. W większości traktatów międzynarodowych osoby ubiegające się o azyl są utożsamiane z uchodźcami, których status prawny jest regulowany przez prawo międzynarodowe i krajowe. Jednocześnie należy zauważyć, że „osoba ubiegająca się o azyl” jest szczególnym statusem prawnym osoby, który charakteryzuje się odmiennością zarówno od samego statusu uchodźcy, jak i od ogólnego statusu prawnego osoby w prawie międzynarodowym.

Słowa kluczowe: implementacja, status prawny, osoba ubiegająca się o azyl, uchodźcy, prawo azylowe, prawa człowieka, prawa osób ubiegających się o azyl.

IMPLEMENTATION OF THE MINIMUM INTERNATIONAL LEGAL STANDARD FOR THE TREATMENT OF ASYLUM SEEKERS IN THE LEGISLATION OF UKRAINE

The article examines the peculiarities of implementing the minimum international legal standard for the treatment of asylum seekers, established as fundamental principles of international law recognized by states, into Ukrainian legislation. The institution of the right to asylum and the right to seek asylum as a specific human right is embedded within general human rights standards and has a long-standing history in international law. The right of an individual to leave their country of citizenship or permanent residence is enshrined in Article 13(2) of the Universal Declaration of Human Rights, which states: "Everyone has the right to leave any country, including their own." This right is also affirmed in Protocol No. 4 to the European Convention on Human Rights, which declares that: "Everyone shall be free to leave any country, including his own. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are in accordance with law and are necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety, for the maintenance of public order, the prevention of crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others."

The reasons for leaving a country may vary, as noted in many international instruments. Such reasons can include persecution based on race, religion, nationality, membership in a particular social group, or political beliefs, as well as war, coups, regime changes, significant shifts in state policy, the outbreak or escalation of armed conflict, and more. The right to seek asylum and the right to be granted asylum differ in their normative establishment, as the decision to grant asylum is a sovereign right of the state. International law does not impose an obligation on states to grant asylum; states exercise their sovereign will based on national law to control the movement of individuals across their borders and determine the entry, stay, and legal status of foreigners in accordance with domestic law. The legal status granted to different categories of foreigners depends on the grounds that prompted them to enter a foreign country.

An asylum seeker holds a unique legal status. In most international agreements, asylum seekers are associated with refugees, whose legal status is regulated by both international and national law. Granting refugee status provides individuals with a set of rights and obligations, as well as international protection for such individuals. However, in the

modern world, the number of asylum seekers significantly exceeds the number of recognized refugees, making the status of asylum seekers a matter of ongoing debate in both international and national law. The legal status of asylum seekers differs distinctly from that of refugees and from the general legal status of individuals in international law.

Keywords: implementation, legal status, asylum seeker, refugees, right to asylum, human rights, rights of asylum seekers.